

ИЗЛОЖБА „СРБИЈА И СОЦИЈАЛИСТИЧКИ ПОКРЕТ 1870—1919.“

У Изложбеном павиљону у Београду, у времену од 19. маја до 15. јуна 1972. године, приказана је ова изложба Историјског музеја Србије.

Социјалистичка мисао продрла је у Србију врло рано, још у време Париске комуне и Прве интернационале. Њу доносе српски студенти који се на школовању у Русији и Западној Европи упознају са социјализмом разних праваца. Од тада, од 70-их година XIX века до стварања Југославије, ствара се и модеран раднички покрет у Србији.

Тај пут који је социјалистичка мисао крчила, напоре и жеље првих социјалиста да она постане стварност, могуће је сагледати само у општим историјским оквирима. Због тога је Историјски музеј Србије једну овакву тему дао комплексно, у њеној условљености са друштвеним, економским, просветним и културним приликама у Србији.

После Берлинског конгреса и стицања независности, долази до брзог развоја политичког живота, стварања политичких странака и тежњи да се Србија сврста у ред модерних капиталистичких држава, упркос заосталој пољопривреди, претежно занатској привреди и неразвијеној индустрији. Та ситуација одређивала је и класну структуру радничког покрета — она је уска и у њој доминирају занатски радници.

Са Мајским превратом 1903. године у Србији почиње период парламентарне демократије и бржег буржоаског развитка.

Радничка класа се, три деценије после појаве социјалистичке мисли, организује. Социјалистички покрет јача и постепено постаје значајан друштвени фактор. То се нарочито осећа после 1903. године, када на чело покрета долазе Радован Драговић, Димитрије Туцовић и Душан Поповић.

Сва сложена и значајна збивања овог периода у области политике, привреде, просвете и културе, а посебно место и улога модерног српског радничког покрета, приказана су посетиоцу помоћу многобројних предмета, фотографија и докумената.

Ову изложбу припремила је група од осам кустоса, уз сарадњу спољних сарадника и архитекте Ђуке Кавурића.

После уводне речи директора Музеја, изложбу је отворио Мирко Поповић, председник Републичког већа Народне скупштине Србије. Истичући да „напор који је уложен да се приреди оваква изложба, по садржају нова, по теми амбициозна, а комплексна по начину приказивања, заслужује по себи велико признање“, он је анализирао привредне и политичке прилике у којима је деловао српски раднички покрет, задржавајући се на оцени Јосипа Броза Тита, да је „битна карактеристика радничког покрета Србије у то вријеме и личности које су му стајале на челу јасна класна садржина и револуционарна оријентација“. На крају је М. Поповић рекао:

„Изложбу ‚Србија и социјалистички покрет‘ отварамо уочи рођендана друга Тита. Она је такође наша својеврсна честитка другу Титу, за осамдесети рођендан, у чијој се личности најпотпуније изражава револуционарно остварење и развијање вредности које су у најбољој традицији радничког покрета свих југословенских народа.

И на крају, дозволите да Историјском музеју Србије и многобројним научним и другим радницима, заслужним за реализацију ове значајне изложбе изразим нашу пуну захвалност. Ово је манифестација и резултат који њих и подстиче и обавезује на нова остварења, а све нас на пуну подршку да у томе што више успевају.“

Марија Лукић